

**MS ON İKİNCİ YÜZYIL / MS ON SEKİZİNCİ YÜZYILDA RUSYA'NIN
GÜNEYİNDE, DAĞISTAN BÖLGESİNDEKİ DERBEND ŞEHİRİ MEZARLIĞINDAKİ
İSLAMİ MEZAR TAŞLARI: "BİÇİM VE İÇERİK ÇALIŞMASI"
ISLAMIC GRAVESTONES IN THE CEMETERY OF DERBEND CITY, IN
DAGESTAN REGION, SOUTHERN RUSSIA DURING THE TWELFTH CENTURY
AH EIGHTEENTH CENTURY AD: "A STUDY OF FORM AND CONTENT"**

شواهد القبور الإسلامية بجمانة مدينة دربند بإقليم داغستان بجنوب روسيا خلال القرن الثاني عشر الهجري – الثامن
عشر الميلادي: (دراسة في الشكل والمضمون)

Muhammad Nasir Ismail ELKHIER

Teaching Assistant at Dep. of Islamic archaeology – Fayoum University, Mısır

mni11@fayoum.edu.eg

ORCID ID: 0000-0001-8037-0287

Öz

Bu araştırma, h. 12. yüzyıl/m. 18. yüzyılın sonlarına tarihlenen Dağistan Derbend Mezarlığı'ndaki İslami Mezar Taşları resimli kataloğunun tanımlayıcı bir çalışmasını sunmaktadır (tüm tarihler hicrî takvim veya sayılarla Farsça takvim olarak belirtilmiştir).

Derbend mezarlığında KırklıLiyār veya Narin-Kala, Dül-Dül ve Şaykalalāh denilen üç yerde yaklaşık 43 mezar taşı kayıtlı olduğu ortaya çıktı. Camilerin içinde, müzelerde herhangi bir mezar taşı tespit edilemedi. Yapılan arkeolojik alan çalışmalarında h. 12. yüzyıl/m. 18. yüzyıla sonlarına ait daha önce önceki kazılardan çıkarılan bazı mezar taşı parçalarından başka bir şeye rastlanmamıştır. Yine bazı müze ve türbelerde aynı zamana tarihlenmemiş bu türden parçalar bulunmuş. Ancak bunlar da m. 19. yüzyılın başlarına aittir.

Derbend Mezarlığı'nın ziyareti sırasında tez sahibi Muhammed Nasir İsmail tarafından Derbend Mezarlığı'nın arkeolojik saha araştırması neticesinde, etnografik kültürel ve maddi kayıtlar, mezar taşlarının kullanımları, dini cenaze törenleri ve sözleri elde edilmiştir.

Daha sonra elde edilen bu içerik orijinal Arapça, Farsça ve Türkçe-Dağistanî metinlerinden modern İngilizceye çeviriyi tamamladıktan sonra, Arapça orijinal metinler okundu ve Latinceye çevrildi.

Anahtar Kelimeler: Mezar taşı, Cenaze Töreni, Derbend, Kafkasya, Dağistan, Volga, Beylikler, Etno-Dini.

Abstract

This research presents a descriptive study of Islamic Gravestones illustrated catalogue in Derbend cemetery of Dāghastān dating to before the end of the twelfth century AH / Eighteenth century AD (all dates are specified as either Years of Hijrah or Persian calendar with numbers).

Where it turns out there are approximately 43 gravestones have been registered in 3 locations: in Derbend Cemetery; Kırkhliyār or Narin-Kala, Dül-Dül, and Şaykh Şalāh. No Gravestones found inside mosques, museums, and through the results of archaeological excavations date back to the 12th century AH/ 18th AD century. Previously uncovered were some fragments of Gravestones unearthed from previous excavations. For the types have found in the museums and shrines, are not dated to the same time, and dates back to the early decade of the 19th-century.

The Archeological field survey of Derbend cemetery, the ethnographic and cultural recording, material Sources and the uses of gravestones, Funerary Rituals and Practices and Combination tombs have been done by the author Muḥammad Nasir Ismail during the Visitation of Derbend cemetery. Followed by Reading the content and completing translation from original Arabic, Persian and Turkish-Dāghastān texts to modern English, This was followed by additional proofreading of Arabic translations and original

Keywords: Ravestones, Funeral Ceremony, Derbend, Caucasus, Derbend, Dāghastān, Volga, Principalities

ملخص

يقدم هذا البحث دراسة وصفية لكتالوج مصور من شواهد القبور الإسلامية في مقبرة دربند بداغستان تؤرخ إلى ما قبل نهاية القرن 12هـ/18م (كل التواريخ مسجلة إما بالتقويم الهجري أو التقويم الفارسي بالأرقام) اتضح إلى وجود ما يقرب من 43 شاهد قبر تم تسجيلها في ثلاثة مواقع في مقبرة دربند؛ كيرخليار - نارين كالا-، دول دول، والشيخ صلاح

حيث لم يثبت وجود شواهد قبور في داخل المساجد أو تم العثور عليها في المتاحف. ومن خلال نتائج المسح الأثري الميداني تم تأريخها إلى نهاية القرن 12هـ/18م، إلا نادراً في بعض شظايا القبور المستخرجة من حفائر سابقة ولقد تم العثور على نماذج أخرى في المتاحف والأضرحة ولكنها ثبت أنها غير مؤرخة لنفس الفترة الزمنية، وتؤرخ إلى القرن 19م

ومن خلال المسح الأثري الميداني لمقبرة دربند، دراسة الأنثوغرافيا الثقافية وتسجيل موادها، واستخدامات شواهد القبور، الشعائر الجنائزية والتقاليد الدينية تم تسجيلها بواسطة الباحث / محمد ناصر إسماعيل أبو الخير، خلال زيارته الميدانية للمقبرة

تبعها مرحلة قراءة النصوص الأصلية من لغاتها (العربية، الفارسية، التركية الداغستانية) إلى اللغة الإنجليزية، ثم تُبعت بعمل قراءة للحروف العربية وترجمتها للحروف اللاتينية

الكلمات المفتاحية: شواهد القبور، مراسم الجنائز، دربند، القوقاز، داغستان، الفولجا، الخانيات الإقطاعية

العرقية والدينية